

„Tú cestu som si vybral sám...“

Milan Krajčovič (*1929 † 2008)

Život Milana Krajčoviča bol poznamenaný túžbou opustiť nedemokratickú krajinu a hľadať útočisko v zahraničí, v krajinách, ktoré uznávali demokratické pravidlá, ľudské práva a ľudský život v nich mal vysokú hodnotu. Prekročiť železnú oponu mu nebolo dopriate, a tak jeho život nabral úplne iné smerovanie.

Narodil sa 23. júna 1929 vo Svätom Jure, kde vyrastal v nábožensky založenej rodine. Neskôr sa presťahovali na statok do Kostelnice. V auguste 1948 sa ako študent prvýkrát pokúsil prekročiť štátnu hranicu pri Dunaji v Petržalke. Spolu s tromi kamarátmi plánovali emigrovať do Rakúska a odtiaľ do Spojených štátov. Ich plány však zmarila pohraničná stráž, ktorá ich prichytila a poslala späť. Ešte v tom istom roku, len o niekoľko týždňov neskôr, sa mu podarilo prejsť hranice cez Mikulov. Dostal sa do Mistelbachu, kde ho opäť zadržali. Po výsluchoch v Znojme ho Okresný súd v Mikulove odsúdil na dva roky, uložil mu finančnú pokutu a na niekoľko rokov ho zbavil občianskych práv. Počas výkonu trestu v Brne sa zoznámil s Jaroslavom Burešom, s ktorým sa mu podarilo ujsť smerom k Prostějovu a neskôr aj do Skalice. Dostali sa do Freyungu k americkej posádke, boli prevezení do Passau, niekoľko dní strávili v zbernom tábore v Mníchove a Murnau. Americkí vojaci im výmenou za spoluprácu sľúbili pomoc pri emigrácii do Spojených štátov amerických. Istý čas strávili v Rottenburgu, kde podstúpili výcvik. Ich úlohou bolo vrátiť sa späť do republiky a odovzdať tajné správy prostredníctvom tzv. mŕtvych schránok. Po odhalení bol Milan Krajčovič vyšetrovaný na Pankráci a za velezradu a špionáž odsúdený na 24 rokov väzenia. V rôznych väzniciach naprieč celým Československom ho väznili do októbra 1963. Nedotkli sa ho amnestie, no napokon ho prepustili s podmienkou na 10 rokov. Plne rehabilitovaný bol až v roku 1990. Milan Krajčovič zomrel v roku 2008.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Propaganda

individuálna, skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, cenzúra, hodnota demokracie, kritické myslenie, totalita a jej nástroje ovplyvňovania verejnej mienky, propaganda a jej vplyv na myslenie a konanie politikov a občanov

Ciel:

Pochopiť význam propagandy a jej formovania, resp. deformovania verejnej mienky. Spoznať nástroje propagandy a rozoznávať dezinformácie od informácií. Uplatňovať právo na slobodu prístupu k informáciám. Upozorniť na nebezpečenstvá propagandy, ako politickej manipulácie verejnej mienky. Poukázať na význam demokracie pre zabezpečenie všeobecného blaha spoločnosti i udržanie tak potrebných hodnôt.

Pomôcky:

internet, počítače/tablety, dataprojektor/interaktívna tabuľa

Postup:

- V úvodnej časti (evokácia) sa so žiakmi/žiačkami rozprávame o pojme propaganda. Pýtame sa ich, či sa s ňou niekedy v minulosti stretli a či sa s ňou stretávajú aj v súčasnosti.
- Požiadame ich, aby uviedli konkrétne príklady, kedy sa v posledných rokoch s nástrojmi propagandy stretli.
- V hlavnej časti (uvedomenie) vysvetľujeme, že slovo propaganda pochádza z latinčiny a všeobecne sa dá povedať, že ide o systematické vytváranie deformovaného spoločenského povedomia o javoch, ideológiách či skupinách obyvateľov. Nástrojmi propagandy môže byť očierňovanie niekoho/niečoho, či naopak obhajovanie, vychvalovanie, vynášanie do nebies. Používajú ju niektoré vlády, ale i množstvo cirkví, záujmových skupín či jednotlivcov. Od obvyčajnej reklamy či PR ju odlišuje vždy nevyhnutne prítomná manipulácia s názormi a verejnou mienkou.
- Upozorníme, že termínom propaganda sa kedysi označovalo šírenie či podporovanie nejakej myšlienky. Až dvadsiate storočie, najmä nacistický a komunistický režim, dalo termínu nový negatívny obsah. Žiakom/žiačkam kladieme otázku: *Aké spôsoby používala komunistická propaganda?* Poznatky môžu čerpať aj z príbehu pamätníka. Jedným z príkladov komunistickej propagandy je snaha vytesniť Ježiška Dedom Mrázom v päťdesiatych rokoch 20. storočia. Vtedajší predseda vlády Antonín Zápotocký v prejave tvrdil, že „Ježiško vyrástol a zostarol, narástla mu brada a stáva sa z neho Dedo Mráz.“ Video na [tomto linku](#) zobrazuje príklady „realizácie“ tejto propagandy.
- V súvislosti s danou témou zadáme krátku úlohu:
Vyhľadajte a uveďte podobný príklad ideologickej alebo komerčnej snahy o vytlačenie Ježiška z neskoršej doby.
- Prenesieme pozornosť na súčasnú propagandu. Upozorníme na moderné spôsoby propagandy, ktoré pracujú skôr so spochybňovaním právd a vytvárajú „hmlu“, v ktorej sa stráca hranica medzi pravdou a lžou.
- Poskytneme žiakom možnosť pracovať s videami a následnými aktivitami:
Úloha č. 1: Vo videu sa tematizujú možnosti a stratégie súčasnej propagandy. Komentátori ju porovnávajú s propagandou nacistickou či komunistickou. Napíšte, v čom je zhodná a v čom sa odlišuje.

Úloha č. 2: Internetová doba priniesla ďalekosiahle možnosti, ako ovplyvňovať myslenie verejnosti. Previazané webové stránky, upravené fotografie, sociálne siete. Cieľ je jasný, zmiast' a relativizovať fakty. Uvedte aspoň 3 príklady webových stránok, ktoré možno označiť ako dezinformačné. Inšpirovať sa môžete v článku TU.

Úloha č. 3: Video pracuje s pojmami troll a trollia farma. Za pomoci videa a informácií z internetu napíšte stručný návod, ako spoznať, že daný príspevok vytvoril troll.

- V záverečnej časti diskutujeme o tom, čo nové sme sa dozvedeli, naučili. Žiakov vedieme k opatrnosti na internete a sociálnych sieťach. Snažíme sa ich presvedčiť, aby pri práci s informáciami aplikovali kritické myslenie, overovali si zdroje informácií, využívali pri tom dostupné overovacie nástroje.
- Formulujeme dôležité zistenia a snažíme sa prepojiť aktivitu s príbehom pamätníka.
- Analyzujeme, ako pôsobila propaganda na život pamätníka, s čím a prečo sa nikdy nedokázal vyrovnáť, a hľadáme motívy konania, za ktoré po celý život trpel.